

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету

29 Серпня 2022 року,

протокол № 3.

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

Олег ОМЕЛЬЧУК

30 Серпня 2022 року

м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ІСТОРІЯ ТУРИЗМУ»**

**для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 242 Туризм
галузі знань 24 Сфера обслуговування**

РОЗРОБНИКИ:

Старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук

17 Червня 2022 року

_____ Петро СЕМ'ЯНЧУК

Старша наукова співробітниця КЗК «Хмельницький обласний краєзнавчий музей»

17 Червня 2022 року

_____ Катерина ДАНИЛОВА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри публічного управління та адміністрування

20 Червня 2022 року, Протокол № 13

Завідувач кафедри, доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук, доцент

20 Червня 2022 року

_____ Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки, кандидатка економічних наук, доцентка

20 Червня 2022 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету

25 Серпня 2022 року, Протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка

25 Серпня 2022 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни		–	3
2.	Заплановані результати навчання		–	4
3.	Програма навчальної дисципліни		–	6
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни		–	7
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	7
	4.2.	Аудиторні заняття	–	8
	4.3.	Самостійна робота студентів	–	8
5.	Методи навчання та контролю		–	8
6.	Схема нарахування балів		–	8
7.	Рекомендовані джерела		–	9
	7.1.	Основні джерела	–	9
	7.2.	Допоміжні джерела	–	9
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		–	10

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	24 Сфера обслуговування
2.	Код і назва спеціальності	–	242 Туризм
3.	Назва спеціалізації	–	Спеціалізація не передбачена
4.	Назва дисципліни	–	Історія туризму
5.	Тип дисципліни	–	обов'язкова
6.	Код дисципліни	–	ЗПО6
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9.	Курс /рік навчання	–	перший
10.	Семестр	–	перший
11.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	1) загальний обсяг(кредитів ЄКТС/ годин)	–	4 /120
	2) денна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	42
	% від загального обсягу	–	35
	лекційні заняття (годин)	–	18
	% від обсягу аудиторних годин	–	43
	семінарські заняття (годин)	–	24
	% від обсягу аудиторних годин	–	57
	самостійна робота(годин)	–	78
	% від загального обсягу	–	65
	тижневих годин:		
	аудиторних занять	–	2,6
	самостійної роботи	–	4,9
	3) заочна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	-
	% від загального обсягу	–	-
	лекційні заняття (годин)	–	-
	% від обсягу аудиторних годин	–	-
	семінарські заняття (годин)	–	-
	% від обсягу аудиторних годин	–	-
	самостійна робота (годин)	–	-
	% від загального обсягу	–	-

- тижневих годин:
- аудиторних занять – -
- самостійної роботи – -
12. Форма семестрового контролю – іспит
13. Місце дисципліни в логічній схемі:
- 1) попередні дисципліни – -
- 2) супутні дисципліни – ЗПО1 «Економічна теорія»,
ЗПО5 «Основи наукових досліджень»
- 3) наступні дисципліни – ППО4.1 «Основи туризмознавства»,
ППО5.1 «Географія туризму»,
ППО5.2 «Туристичне країнознавство»,
ППВ1.2 «Соціологія туризму»,
ППВ1.3 «Міжкультурні комунікації в туризмі»,
ППВ6.4 Спеціалізований туризм (подієвий,
культурно-пізнавальний, релігійний,
пригодницький),
ППВ6.5 Спеціалізований туризм (лікувально-
оздоровчий, екологічний, сільський, спортивний),
ППВ6.6 Спеціалізований туризм (діловий, МІСЕ,
освітній),
ППВ 6.10 «Міжнародний туризм»,
ППВ 6.12 «Туристичні організації світу».
14. Мова вивчення дисципліни – українська.

2. Заплановані результати навчання

<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p>К01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>К02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>К03. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПР02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.</p> <p>ПР16. Діяти у відповідності з принципами соціо-, еколого-, економічної відповідальності та громадянської свідомості.</p>

<p>Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:</p>	
<p>1. Знання (здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</p>	
1.1)	змісту предмета та об'єкта вивчення курсу, теоретико-методологічну базу дослідження;
1.2)	понятійно-термінологічного апарату дисципліни;
1.3)	історичні етапи розвитку світового туризму й туризму в Україні;
1.4)	основні тенденції та пріоритетні напрями розвитку міжнародного і вітчизняного туризму на сучасному етапі.

2. Розуміння <i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) розкрити витoki туризму в історії культури, прослідкувавши динаміку розвитку подорожей, їх мотиви, завдання та соціокультурні наслідки;
2.2) розглядати історію подорожей і туризму в зв'язку з певним типом культури, виявити особливості їх мотивації;
2.3) досліджувати зміни в географії подорожей і туризму в різні періоди історії;
2.4) виявляти об'єктивні передумови становлення організованого туризму та аналізувати тенденції його розвитку;
2.5) складати перспективні програми розвитку туризму на основі аналізу його сучасного стану і тенденцій.
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) здатність працювати з різноманітними джерелами, статистичними, картографічними та інформаційними матеріалами, які спрямовують виробленню умінь практичного застосування здобутих знань у професійній та інших видах діяльності при вивченні історії туризму, його розвитку в різні періоди часу в країнах близького і далекого зарубіжжя;
3.2) виявляти навички, якими повинен володіти фахівець туристичної галузі;
3.3) використовувати правила академічної доброчесності;
3.4) розробляти взаємозв'язки між спорідненими професіями.
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) аналізувати причини мандрів у різні історичні періоди;
4.2) класифікувати різновиди подорожей у різні історичні періоди;
4.3) робити висновки за результатами проведеної роботи;
4.4) виділяти учасників туристичних відносин;
4.5) упорядковувати список використаних джерел.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) установлювати взаємозв'язки між представниками туристичної діяльності в різні історичні періоди;
5.2) узагальнювати особливості мандрів у різні історичні періоди;
5.3) формулювати проблеми розвитку туристичної сфери в різні історичні періоди;
5.4) пояснювати взаємозв'язок туристичної сфери з іншими галузями.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) порівнювати розвиток туризму в різні історичні періоди;
6.2) порівнювати розвиток туризму у континентальному розрізі в різні історичні періоди;
6.3) розмірковувати про перспективи розвитку туристичної сфери;
6.4) узагальнювати українські та зарубіжні надбання для розвитку туризму.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості за умов багатовимірності й альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) генерувати ідеї покращення туристичних подорожей;
7.2) розробляти цілі та завдання туристичної подорожі;
7.3) складати план урізноманітнення туристичної подорожі з урахуванням історії мандрів .

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Історія туризму як наука

Предмет Історії туризму. Визначення, мета, завдання курсу. Становлення, суть, між предметні зв'язки та значення дисципліни. Основні терміни і поняття: міграція, мандрівництво, подорож, туризм, гостинність, інфраструктура. Основні методи збирання та аналізу інформації про Історію туризму. Основні групи чинників виникнення туризму. Головні підходи до періодизації Історії світового туризму. Історичні етапи розвитку світового туризму. Суспільні функції туризму. Значення туризму для історії людства. Зв'язок історії туризму з іншими науками.

Тема 2. Міграції у Первісну добу

Особливості міграцій первісних людей. Процес пізнання людиною оточуючого світу. Кліматичні, біологічні та соціальні причини переміщення первісних людей. Кочівництво як форма міграції. Збиральство (збиральництво), землеробство, скотарство, мисливство і рибальство як природні форми переміщення. Первісні «торгівельні» маршрути. Роль військових походів у розвитку подорожей. Перші мапи і їхній вплив на розвиток мандрівництва.

Тема 3. Подорожі Стародавнього світу (VIII тис. до Р.Х. – 476 р. після Р.Х.)

Історичні особливості Стародавнього світу. Розвиток мандрів у Стародавньому світі та основні мотиви подорожей людини. Сутність та значення військових завойовницьких походів для подальшого розвитку подорожей, поширення знань та культурного обміну. Перші морські військові і торговельні експедиції. Вплив Античного театру на динаміку подорожей. Релігійні мандри. Лікувально-оздоровчі подорожі та стародавні курорти. Розвиток інфраструктури для подорожуючих і традиції гостинності. Гладіаторські бої та навмахії як різновиди стародавнього подієвого туризму. Розвиток освітянських і наукових подорожей. Стародавні війни та пандемії і їхній вплив на характер мандрів. Зародження картографії і поява перших об'єктів туристської інфраструктури.

Види подорожей і туристична інфраструктура у Трипільській культурі, Стародавньому Єгипті, Стародавній Нубії, Стародавній Месопотамії (Шумерській цивілізації, Аккадській імперії, Ассирії, Вавилонії (Халдейської імперії)), Перській державі Ахеменідів, Елліністичній державі Селевкідів, Парфянському царстві, Державі Сасанідів, Греко-Бактрійському царстві, Індо-грецькому царстві, Стародавній Індії, Стародавньому Китаї, Землі Пунт, Культурі Нок, Дмт, Аксумі, Макробії, Савському царстві, Народів Банту, Петрі, Стародавньому Ізраїлі, Стародавній Фінікії (Ханаані), Стародавньому Карфагені, Кельтських племен, Кіммерії, Скіфії, Сарматії, Андських цивілізаціях (Норте-Чито й Ольмеків), Культурі Дзвоноподібних келихів, Крито-Мінойській цивілізації, Стародавній Греції, Стародавній Македонії, Цивілізації Етрусків і Стародавньому Римі.

Тема 4. Мандри в Середні віки (476-1492 рр.)

Історичні особливості Середніх віків. Розвиток мандрів у Середньовіччі та основні мотиви подорожей людини. Класифікація мандрів, характеристика передумов подорожей і ступінь розвитку туристичної інфраструктури у Середньовічній Європі. Класифікація мандрів, характеристика передумов подорожей і ступінь розвитку туристичної інфраструктури у Середньовічній Азії. Класифікація мандрів, характеристика передумов подорожей і ступінь розвитку туристичної інфраструктури у Середньовічній Африці. Класифікація мандрів, характеристика передумов подорожей і ступінь розвитку туристичної інфраструктури у Середньовічній Північній Америці. Класифікація мандрів, характеристика передумов подорожей і ступінь розвитку туристичної інфраструктури у Середньовічній Південній Америці. Класифікація мандрів і характеристика передумов подорожей у Середньовічній Австралії. Класифікація мандрів і характеристика передумов подорожей у Середньовічній Океанії.

Велике переселення народів. Розвиток мореплавства. Подорожі вікінгів. Розвиток

інфраструктури для подорожуючих в добу Середньовіччя. Традиції гостинності. Середньовічний мандрівний театр. Паломництво як культурний феномен. Місіонерські подорожі. Хрестові походи, їх причини, значення та соціокультурні наслідки. Удосконалення будівництва доріг і транспортних засобів. Середньовічні пандемії і їх вплив на динаміку подорожей. Розвиток освітянських і наукових мандрівок. Торгівельні подорожі купців. Лицарські турніри як різновид середньовічного подієвого туризму. Лікувально-оздоровчі подорожі та середньовічні курорти. Середньовічні війни і їхній вплив на характер мандрів. Розвиток картографії.

Тема 5. Розвиток подорожей і туризму в період Нового часу (1492-1914 рр.)

Історичні особливості Нового часу. Розвиток мандрів у період Нового часу та основні мотиви подорожей людини. Українське козацтво як унікальна форма поєднання господарсько-пізнавальних, військово-визвольних і торговельних мандрів. Роль Українського чумацтва в Історії подорожей. Розвиток мореплавства в океанічному вимірі. Великі Географічні відкриття як наймасштабніші подорожі освітньо-науково-дослідницького характеру. Колонізація планетарного характеру як причина найчисельніших мандрів господарсько-освоювального та місіонерсько-релігійного характеру. Дослідницькі експедиції в Північній Америці, Південній Америці, Африці, Азії, Європі, Антактиді й Океанії. Морські і сухопутні торговельні подорожі, їх сутність та значення для створення передумов подальшого розвитку туризму. Работоргівля як елемент системно організованих подорожей. Піратство як особлива форма подорожей світового масштабу. Взаємозв'язок пандемій та мандрів. Міграційні процеси як форма подорожей. Військові дії та динаміка подорожей. Вплив науково-технічного прогресу і культурного розвитку на якість мандрівок.

Формування туристичної інфраструктури та системи гостинності. Активізація і розмаїття туристичних подорожей. Започаткування туристичного підприємництва і розвиток туристичного бізнесу. Становлення організованого туризму. Перші бюро подорожей («Томас Кук і син», «Запитайте містера Фостера»). Поява елементів комплексного обслуговування туристів. Путівники для туристів від Дж.Мюрррея і К.Бедекера. Зародження туристичної та екскурсійної діяльності. Розвиток гірського руху. Картографія, художня література та видавання путівників як чинники розвитку туризму. Ключові регіони для розвитку туристичної галузі. Міжнародна ліга туристичних організацій.

Тема 6. Новітня історія туризму (1914 р. – XXI ст.)

Історичні особливості Новітнього часу. Розвиток мандрів у період Новітнього часу та основні мотиви подорожей людини. Мода на відпочинок. Розвиток туристичного бізнесу. Формування міжнародних туристських центрів. Гірські клуби та їх роль у розвитку гірського туризму. Становлення масового туризму. Формування транспортної інфраструктури. Розвиток планових туристичних маршрутів. Характер і види туризму: рекреаційний, лікувально-оздоровчий, культурно-пізнавальний (екскурсійний), діловий, МІСЕ, спортивний, етнічний (ностальгійний), релігійний, транзитний, освітньо-науковий, пригодницький, подієвий, екологічний (зелений), сільський (агротуризм), міський, індустріальний (промисловий), темний (похмурий), пішохідний (легка хода), автомобільний, ігровий (розважальний), елітарний (аристократичний), шоп-туризм, волонтерський, соціальний. Вплив пандемій і воєн на туризм.

Розвиток туризму, рекреації й індустрії гостинності: ключові центри й напрями. Створення та діяльність міжнародних туристичних організацій. Ключові дестинації і мотиви подорожей. Міжнародні та національні готельні мережі. Сучасні виклики для туристичної сфери. Основні тенденції і перспективи розвитку туризму.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви тем		Кількість годин					
		Денна форма					
		Усього	У тому числі				
л	п		лаб.	інд.	с.р.		
1	Історія туризму як наука	8	2	2	-	-	4
2	Міграції у Первісну добу	14	2	2	-	-	10
3	Подорожі Стародавнього світу (VIII тис. до Р.Х. – 476 р. після Р.Х.)	27	4	5	-	-	18
4	Мандрі в Середні віки (476-1492 рр.)	27	4	5	-	-	18
5	Розвиток подорожей і туризму в період Нового часу (1492-1914 рр.)	28	4	6	-	-	18
6	Новітня історія туризму (1914 р. – XXI ст.)	16	2	4	-	-	10
Усього годин		120	18	24	-	-	78

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів денної форми навчання включає індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Студенти денної форми навчання виконують індивідуальні завдання у формі рефератів-оглядів.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентація.

На семінарських заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни передбачає перевірку самостійно підготовленого студентом завдання за обраною ним темою.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нархування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Абрамов В.В., Тонкошкур М.В. Історія туризму: підручник. Харків: ХНАМГ, 2010. 294 с.
2. Лиман С.І., Парфіненко А.Ю. Історія туризму: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2020. 370 с.
3. Лиман С.І., Парфіненко А.Ю., Посохов І.С. Історія туризму: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2018. 371 с.
4. Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Історія розвитку туризму: навчальний посібник. Львів, 2016. 117 с.
5. Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Світовий досвід розвитку туризму: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 244 с.
6. Мальська М.П., Рутинський М.Й., Паньків Н.М. Туризм у міжнародному і національному вимірах. Історія і сучасність: монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 266 с.
7. Паньків Н.М., Ковальчук А.С. Історія розвитку туризму: тексти лекцій. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 88 с.
8. Устименко Л.М., Афанасьєв І.Ю. Історія туризму: навчальний посібник. Київ: Альтерпрес, 2005. 320 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Бартошук О.В. Еволюційні погляди на розвиток туристичної діяльності. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2011. № 5, Т. 2. С. 286–291.
2. Біблія. Святе Письмо Старого і Нового Завіту / [пер. П.О. Куліша, І.С. Левіцького, І. Пулюя]. Asheville (USA): RBS, 1991. 1078 с.
3. Ковальчук А.С., Паньків Н.М. Історія розвитку туризму у світі та Україні: навчально-

методичні вказівки для студентів географічного факультету спеціальності «Туризм». Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 28 с.

4. Колоднюк К. Історія створення туристичних підприємств та їх сучасне бізнес-планування. URL: <http://eehb.dspu.edu.ua/article/view/111473>.

5. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: навчальний посібник / За ред. проф. Ф.Д. Заставного. Київ: Знання, 2006. 575 с.

6. Рутинський М. Історико-географічні тенденції та періодизація розвитку курортної справи. *Всеукраїнський науково-теоретичний часопис*. 2008. Вип. 17. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/rutynsky.htm.

7. Федорченко В.К., Дворова Т.А. Історія туризму в Україні: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2002. 195 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Туризм. Навчальні матеріали онлайн – <https://pidru4niki.com/turizm/>.
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua>.
3. Бібліотека Верховної Ради України – <http://lib.rada.gov.ua/static/about/welcome.html>.
4. Наукова бібліотека імені М.Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка – <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3>.
5. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» – <https://library.ukma.edu.ua/>.
6. Сайт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова – <https://univer.km.ua/>.
7. Сайт наукових підручників онлайн – <https://textbook.com.ua/>.
8. Підручники для студентів онлайн – <https://stud.com.ua/>.
9. Студентська бібліотека – <https://buklib.net/books/>.